

การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประเทศอังกฤษตามหลัก

Common Law Duty of Confidence

The Protection of Personal Information of England under the Common Law Duty of Confidence

บุญญรัตน์ ไชคบันดาลชัย¹

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร 99 หมู่ 9 ตำบลท่าโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก 65000
เมลล์ติดต่อ: Boonyaratch@nu.ac.th

Boonyarat Chokebandanchai²

Naresuan University, 99, Moo 9, Mueang, Phitsanulok, 65000,
E-mail: Boonyaratch@nu.ac.th

บทคัดย่อ

การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเป็นการคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคลเพื่อให้บุคคลมีสิทธิที่จะใช้ชีวิตส่วนตัวโดยปราศจากการแทรกแซงจากผู้อื่น การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในประเทศอังกฤษมีวิวัฒนาการโดยอาศัยหลัก Common law duty of confidence ซึ่งมีแนวคิดพื้นฐานว่าบุคคลผู้รับข้อมูลมีหน้าที่รักษาความไว้วางใจที่บุคคลผู้เป็นเจ้าของข้อมูลได้ไว้กับตน ดังนั้นการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของผู้อื่นโดยมิได้รับอนุญาตจากบุคคลผู้เป็นเจ้าของข้อมูลจึงเป็นการกระทำผิดหน้าที่ที่มีต่อความไว้วางใจของบุคคลผู้เป็นเจ้าของข้อมูล

การศึกษากฎหมายของประเทศอังกฤษพบว่าองค์ประกอบความผิดของการกระทำผิดหน้าที่ที่มีต่อความไว้วางใจมีสามประการคือ (1) ข้อมูลที่ถูกนำมาสื่อสาร จะต้องเป็นข้อมูลที่มีคุณลักษณะสำคัญที่สมควรจะต้องเก็บรักษาเป็นความลับ กล่าวคือข้อมูลจะต้องยังไม่ถูกเผยแพร่ไปยังสาธารณชนจำนวนมาก หรือตกเป็นข้อมูลสาธารณะ (2) ข้อมูลที่ถูกนำมาสื่อสาร จะต้องถูกดำเนินการโดยบุคคลผู้มีความหน้าที่ที่จะต้องรักษาข้อมูลหรือรักษาความไว้วางใจของบุคคลผู้เป็นเจ้าของข้อมูล ซึ่งจะต้องมีการพิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างผู้รับข้อมูลและผู้ให้ข้อมูลว่ามีความสัมพันธ์ที่ก่อให้เกิดหน้าที่ที่จะต้องรักษาความไว้วางใจต่อกันหรือไม่ (3) การเปิดเผย

¹ รองศาสตราจารย์, อาจารย์ประจำ.

² Associate Professor, Lecturer.

ข้อมูลส่วนบุคคล หรือการนำข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้ประโยชน์เป็นไปโดยไม่ได้รับอนุญาตและก่อให้เกิดความเสียหายกับผู้ใช้ข้อมูล นอกจากนี้ยังมีข้อยกเว้นความรับผิดในกรณีที่มีการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลเป็นไปเพื่อรักษาผลประโยชน์สาธารณะซึ่งมีน้ำหนักมากกว่าการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

คำสำคัญ: ข้อมูลส่วนบุคคล หน้าที่ที่มีต่อความไว้วางใจ คอมมอนลอว์

Abstract

It is a fundamental right for everyone to have the right to protect his or her own personal information. The purpose for the right is to ensure that everyone has the right to be let alone without interference by others. In England, the protection of personal information has been developed via the Common law duty of confidence. The fundamental concept for the protection is that there has been the duty of confidence between the confidant and the confider that the confidant is placed under the duty of good faith to the confider. Therefore the disclosure of personal information without consent from the confider leads to breach of duty of confidence.

The study shows that there are three elements to constitute the breach for duty of confidence. Firstly, the information that has been imparted, must have the necessary quality of confidence in itself. This means that the information must not become public knowledge or public property. Secondly, the information must have been imparted in circumstances imparting an obligation of confidence. This means, it needs to consider whether or not the relationship between the confidant and confider is one which leads to an obligation of confidence. Thirdly, the confidential information must have been disclosed or used without authorization and to the detriment of the confider. Moreover, an important exception to the duty of confidentiality is where the public interest in disclosure is engaged and outweighs the interest in protecting the confidence.

Keywords: Personal Information, Duty of Confidence, Common Law.

1. บทนำ

การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเป็นส่วนหนึ่งของการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคล (Right to privacy) ซึ่งเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ เนื่องจากธรรมชาติของมนุษย์ย่อมมีสิทธิที่จะใช้ชีวิตตามลำพัง (Right to be let alone) โดยปราศจากการแทรกแซงหรือรบกวนจากบุคคลอื่น³ อีกทั้งยังมีสิทธิหวงกันมิให้บุคคลอื่นนำข้อมูลส่วนบุคคลของตนเองไปใช้ หรือเผยแพร่โดยมิได้รับอนุญาต อันอาจนำไปสู่การทำให้เกิดความเสื่อมเสียต่อชื่อเสียงเกียรติคุณของบุคคลผู้เป็นเจ้าของข้อมูลนั้น ๆ ดังนั้นการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลจึงมีความหมายอย่างกว้างมิได้หมายถึงการคุ้มครองชีวิตความเป็นอยู่ทางกายภาพของบุคคลเท่านั้น แต่ยังครอบคลุมถึงการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลด้วย ตามหลักความเป็นส่วนตัวของข้อมูล (Information privacy)⁴

ในปัจจุบันการสื่อสารของผู้คนในสังคมมีการทำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้อย่างกว้างขวาง ส่งผลให้มีการจัดเก็บ รวบรวม ประมวลผล ฯลฯ ข้อมูลส่วนบุคคลโดยอาศัยเทคโนโลยีสมัยใหม่ อีกทั้ง ผู้ครอบครองข้อมูลยังสามารถนำข้อมูลไปใช้และเผยแพร่ในวงกว้างได้อย่างสะดวกรวดเร็ว จนบางครั้งนำไปสู่การเผยแพร่ข้อมูลส่วนบุคคลโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ส่งผลให้สิทธิส่วนบุคคลอันเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคลถูกละเมิดได้ง่ายขึ้น และเกิดความเสียหายในวงกว้าง

การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลนั้นได้รับการยอมรับตามกฎหมายระหว่างประเทศหลายฉบับ⁵ ซึ่งกฎหมายระหว่างประเทศเหล่านี้มีบทบัญญัติคล้ายคลึงกันในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลกล่าวคือจะวางหลักการกว้าง ๆ ว่าบุคคลทุกคนจะถูกแทรกแซงในความเป็นส่วนตัว ครอบครัวยุติธรรม การสื่อสารไม่ได้ รวมถึงจะถูกหลอกลวงหลอหุ้มเกียรติยศและชื่อเสียงโดยมิชอบด้วยกฎหมายมิได้ บทบัญญัติของกฎหมายระหว่างประเทศในลักษณะดังกล่าวจะถูกประเทศต่าง ๆ ที่เป็นสมาชิกนำมาบัญญัติเป็นกฎหมายภายในประเทศของแต่ละประเทศเพื่อคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคล และข้อมูลส่วนบุคคลของพลเมืองในประเทศนั้น ๆ ซึ่งแต่ละประเทศจะมีการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคล และข้อมูลส่วนบุคคลโดยใช้กฎหมายภายในประเทศในลักษณะต่าง ๆ กัน กล่าวคือบางประเทศมีกฎหมายเฉพาะว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล บางประเทศคุ้มครองผ่านกฎหมายรัฐธรรมนูญ บางประเทศจะคุ้มครองผ่านกฎหมายหลาย ๆ ฉบับ เช่น กฎหมายแพ่ง กฎหมายอาญา

³ Justice Thomas M. Cooley on torts, 2nd ed., Callaghan, (1888), 29. (p.195, note 4 in the first edition), cited in I. J., Lloyd, *Information Technology Law*, 6th ed. (Oxford: Oxford University, 2011), 11.

⁴ I. J., Lloyd, *Information Technology Law*, 1-12.

⁵ ตัวอย่างกฎหมายระหว่างประเทศที่มีการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลและข้อมูลส่วนบุคคลคือ Universal Declaration of Human Rights; Article 12, International Covenant on Civil and Political Rights; Article 17, European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms; Article 8.

ประเทศอังกฤษเป็นประเทศซึ่งเป็นต้นแบบของระบบ Common law ซึ่งมีวิวัฒนาการของการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลโดยผ่านระบบ Common law duty of confidence อันเป็นระบบกฎหมายหลัก และเป็นกฎหมายดั้งเดิมที่ได้สร้างความยุติธรรมในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลให้กับพลเมืองของประเทศมาเป็นเวลานาน หลัก Common law duty of confidence เป็นหลักการที่ศาลได้วางไว้อย่างกว้าง ๆ ว่าบุคคลผู้ได้รับรู้ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้หนึ่งผู้ใดมีหน้าที่จะต้องรักษาความไว้วางใจของบุคคลผู้เป็นเจ้าของข้อมูลนั้น ๆ กล่าวคือจะต้องไม่นำข้อมูลส่วนบุคคลดังกล่าวไปเปิดเผยหรือเผยแพร่ต่อสาธารณชนโดยมิได้รับอนุญาตจากผู้เป็นเจ้าของข้อมูล หากผู้ได้รับข้อมูลนำข้อมูลส่วนบุคคลดังกล่าวไปเปิดเผยจะถือว่าเป็นการกระทำผิดต่อหน้าที่ที่มีต่อความไว้วางใจของผู้เป็นเจ้าของข้อมูล (Breach of duty of confidence)⁶

ในเวลาต่อมาเมื่อโลกเกิดการพัฒนาทางเทคโนโลยีมากขึ้น การละเมิดสิทธิส่วนบุคคลเกิดได้ง่ายและกว้างขวางขึ้น จึงเกิดการเรียกร้องให้มีการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในลักษณะที่เป็นสากลตามหลักสิทธิมนุษยชน ประกอบกับได้มีการจัดตั้งสภายุโรปขึ้นและได้มีการจัดทำอนุสัญญายุโรปว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน (European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms) ส่งผลให้ประเทศอังกฤษในฐานะที่เป็นประเทศสมาชิกตรากฎหมาย Human Right Act 1998 โดยนำบทบัญญัติว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนที่ปรากฏตามอนุสัญญายุโรปว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานมาบัญญัติในกฎหมายฉบับดังกล่าวรวมทั้งมีบทบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลอย่างเป็นรูปธรรม นอกจากนั้นเพื่อป้องกันปัญหาการเปิดเผยและการนำข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้โดยไม่เป็นไปตามกฎเกณฑ์ที่เป็นมาตรฐานร่วมกันของประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรป ประเทศอังกฤษจึงมีการตรา Data Protection Act 1998 เพื่ออนุวัติการให้เป็นไปตามระเบียบรัฐสภาและคณะมนตรีแห่งสหภาพยุโรปว่าด้วยการคุ้มครองการประมวลผลและการส่งข้อมูลส่วนบุคคล (Directive 95/46/EC) ดังนั้นในปัจจุบันการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามระบบกฎหมายของประเทศอังกฤษจะมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องคือ หลัก Common Law duty of confidence, Human Rights Act 1998 และ Data Protection Act 1998 โดยกฎหมายทั้งสามฉบับนี้จะถูกนำมาปรับใช้เสริมซึ่งกันและกันเพื่อให้การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

บทความนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาวิเคราะห์เฉพาะหลักการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประเทศอังกฤษตามหลัก Common law duty of confidence ซึ่งเป็นหลักกฎหมายพื้นฐานดั้งเดิมในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล โดยจะศึกษาถึงหลักเกณฑ์ในการพิจารณาการกระทำผิดหน้าที่ที่มีต่อความไว้วางใจ ซึ่งจะมีองค์ประกอบของความผิดคือ (1) ข้อมูลส่วนบุคคลที่ถูกนำมาเปิดเผยหรือถูกนำมาใช้ประโยชน์ จะต้องเป็นข้อมูลที่มีคุณลักษณะสำคัญที่สมควรจะ

⁶ *Attorney-General v Guardian Newspapers (No.2)*, [1998] 3 All ER 545.

ต้องเก็บรักษาเป็นความลับ (2) ข้อมูลส่วนบุคคลที่ถูกนำมาเปิดเผย หรือใช้ประโยชน์จะต้องถูกดำเนินการโดยบุคคลผู้มีหน้าที่ที่จะต้องรักษาข้อมูลหรือรักษาความไว้วางใจของผู้ให้ข้อมูล (3) การเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล หรือการนำข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้เป็นไปโดยไม่ได้รับอนุญาตจากผู้เป็นเจ้าของข้อมูล การศึกษาหลักเกณฑ์ดังกล่าวจะทำให้เกิดความเข้าใจหลักกฎหมายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประเทศอังกฤษเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาองค์ความรู้ในด้านการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลต่อไป

2. หลักเกณฑ์การพิจารณาการกระทำผิดหน้าที่ที่มีต่อความไว้วางใจ ตามหลัก Common Law duty of confidence

2.1 ข้อมูลที่ถูกเปิดเผย หรือถูกนำไปใช้ประโยชน์ จะต้องเป็นข้อมูลที่มีคุณลักษณะสำคัญที่สมควรจะต้องเก็บรักษาเป็นความลับ (The information has the necessary quality of confidence)

บุคคลทุกคนล้วนมีข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับตนเองไม่ว่าจะเป็นประวัติการศึกษา การเงิน สุขภาพ ฯลฯ ซึ่งสามารถนำมาใช้ระบุตัวตนของบุคคลใดบุคคลหนึ่งได้ นอกจากนั้นยังรวมถึงข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลใดบุคคลหนึ่งเช่นชีวประวัติ พฤติกรรม หรือรสนิยมในเรื่องต่าง ๆ ของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง⁷ ตามกฎหมายของประเทศอังกฤษนั้นข้อมูลที่ได้รับ ความคุ้มครองตามหลัก common law duty of confidence จะต้องเป็นข้อมูลที่มีคุณลักษณะสำคัญบางประการที่สมควรจะได้รับความคุ้มครองซึ่งส่งผลให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลดังกล่าว ต้องรักษาข้อมูลนั้นเป็นความลับ (The information has the necessary quality of confidence) หากเป็นเพียงข้อมูลส่วนบุคคลที่มีลักษณะทั่วไป ก็จะไม่ได้รับการคุ้มครอง⁸ การพิจารณาว่า ข้อมูลส่วนบุคคลมีคุณลักษณะสำคัญที่สมควรจะได้รับความคุ้มครองหรือไม่จะต้องอาศัย ความรู้สึกของวิญญูชนทั่วไปเป็นมาตรฐานในการพิจารณาว่าข้อมูลส่วนบุคคลนั้น ๆ สมควรจะต้องเก็บรักษาเป็นความลับหรือไม่

ประเด็นที่ต้องพิจารณาคือในบางกรณีข้อมูลส่วนบุคคลอาจจะถูกเปิดเผยไปยังกลุ่มคนจำนวนหนึ่ง ในกรณีเช่นนี้จะถือว่าข้อมูลส่วนบุคคลดังกล่าวยังมีคุณลักษณะสำคัญที่ต้องได้รับความคุ้มครองให้มีการเก็บรักษาเป็นความลับอยู่หรือไม่เพราะอาจจะพิจารณา

⁷ Information Commissioner's Office, "What is Personal Data?," accessed October 18, 2018, <https://ico.org.uk/for-organisations/guide-to-the-general-data-protection-regulation-gdpr/what-is-personal-data/what-is-personal-data/>

⁸ *Coco v A N Clark (Engineers) Ltd.*, [1969] RPC 41.

ได้ว่าข้อมูลดังกล่าวไม่มีความลับอีกต่อไปแล้ว ในกรณีนี้ศาลได้ตัดสินวางแนวทางในการพิจารณาไว้ในคดี *Stephen v Avery* (1998)⁹ ว่าจำนวนของผู้ได้รับรู้ข้อมูลดังกล่าวมีส่วนสำคัญในการพิจารณาว่าข้อมูลส่วนบุคคลยังจะถือว่าเป็นความลับอยู่หรือไม่ หากข้อมูลส่วนบุคคลถูกเผยแพร่ไปกลุ่มคนจำนวนไม่มากก็เป็นไปได้ว่าข้อมูลส่วนบุคคลดังกล่าวยังคงมีคุณลักษณะสำคัญที่สมควรจะต้องเก็บรักษาเป็นความลับ แต่หากข้อมูลส่วนบุคคลได้ถูกเผยแพร่ไปยังกลุ่มคนจำนวนมากในระดับที่มีนัยสำคัญก็อาจจะถือได้ว่าขาดคุณลักษณะสำคัญที่ผู้รับข้อมูลจะต้องมีหน้าที่รักษาข้อมูลดังกล่าวเป็นความลับอีกต่อไปตามหลัก *Common law duty of confidence* เนื่องจากข้อมูลส่วนบุคคลได้ถูกเผยแพร่ไปยังสาธารณชนเป็นจำนวนมากแล้ว¹⁰

ในคดี *Attorney General v Guardian Newspapers Ltd.*¹¹ เป็นตัวอย่างคดีสำคัญที่ศาลได้วางหลักเกณฑ์ในการพิจารณาว่าข้อมูลส่วนบุคคลที่ได้รับควบคุมครองตามหลัก *Common law duty of confidence* จะต้องเป็นข้อมูลที่เป็นข้อมูลที่มีคุณลักษณะสำคัญที่สมควรจะต้องเก็บรักษาเป็นความลับ และจะต้องยังไม่ถูกเผยแพร่ไปยังสาธารณชนจำนวนมาก ข้อเท็จจริงในคดีนี้มีอยู่ว่า นาย Peter Wright เป็นอดีตสายลับ MI5 เมื่อเขาเกษียณอายุราชการเขาได้ย้ายไปอยู่ที่ประเทศออสเตรเลีย และได้เขียนหนังสือเรื่อง *Spycatcher* เล่าเรื่องราวของชีวิตในช่วงที่ทำงานเป็น MI5 ซึ่งนาย Peter Wright ได้มีการเล่าเรื่องราวการทำงานในหลายๆ มิติซึ่งเป็นปัญหาขององค์กร รวมทั้ง ได้ให้ข้อมูลกล่าวถึงบุคคลผู้มีตำแหน่งบริหารของ MI5 ในลักษณะที่ทำให้ภาพลักษณ์ขององค์กรเป็นลบ ไม่น่าเชื่อถือ กระทบต่อความมั่นคงของประเทศอังกฤษ เช่น นาย Wright ได้ให้ข้อมูลว่า Sir Roger Hollis อดีตหัวหน้าหน่วย MI5 เป็นบุคคลที่ไม่น่าไว้วางใจ เพราะได้ทำงานเป็นสายลับให้กับประเทศรัสเซียด้วย โดยภาพรวมแล้วหนังสือเล่มนี้มีการเปิดเผยข้อมูลที่เป็นความลับของหน่วยงาน MI5 ของประเทศอังกฤษ ซึ่งส่งผลให้เกิดผลกระทบต่อองค์กร กระทบต่อความมั่นคงของประเทศ ด้วยเหตุนี้ รัฐบาลอังกฤษจึงเห็นว่าการกระทำของนาย Wright เป็นการกระทำความผิดตาม *Official Secrets Act 1911* ของประเทศอังกฤษ ซึ่งเป็นกฎหมายที่มีสาระสำคัญคือห้ามมิให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในหน่วยงานของรัฐนำข้อมูลที่ตนได้มาจากการปฏิบัติหน้าที่มาเปิดเผยโดยมิได้รับอนุญาตจากรัฐเพราะจะกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ

หนังสือ *Spycatcher* ได้มีการตีพิมพ์เผยแพร่ในประเทศออสเตรเลียและประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งสร้างความไม่พอใจให้กับรัฐบาลอังกฤษเป็นอย่างมากและต้องการให้มีการยุติการเผยแพร่หนังสือเล่มนี้ อย่างไรก็ตามเนื่องจากหนังสือเล่มนี้มิได้ถูกตีพิมพ์เผยแพร่ในประเทศอังกฤษ

⁹ *Stephen v Avery* [1988] 2 ALL ER 477, 481, per Nicolas Browne-Wilkinson V-C (Ch D).

¹⁰ *Ibid.*

¹¹ *Attorney General v Guardian Newspapers Ltd and others (2)* [1988] 3 ALL ER 545.

ดังนั้น รัฐบาลอังกฤษจึงไม่สามารถนำ Official Secrets Act 1911 ไปใช้บังคับในประเทศทั้งสองได้อีกทั้งในประเทศสหรัฐอเมริกายังมีกฎหมายรัฐธรรมนูญ First Amendment¹² บัญญัติคุ้มครองเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น และเสรีภาพของสื่อ ซึ่งศาลได้นำมาใช้เป็นหลักกฎหมายในการตัดสินคดีเพื่อคุ้มครองเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น และเสรีภาพของสื่อจนเป็นบรรทัดฐานที่มีความชัดเจนเป็นอย่างมาก ดังนั้นการดำเนินคดีใดๆ กับนาย Wright จึงเป็นไปได้ยากในประเทศสหรัฐอเมริกา ในที่สุดรัฐบาลอังกฤษได้ตัดสินใจฟ้องคดีนาย Wright เป็นคดีแพ่งที่ศาลของรัฐ New South Wales ประเทศออสเตรเลีย โดยขอให้ศาลออกคำสั่งห้ามการเผยแพร่หนังสือ Spycatcher ในประเทศออสเตรเลีย โดยยกประเด็นทางกฎหมายประกอบการฟ้องว่านาย Wright ทำผิดหลัก Common law duty of confidence กล่าวคือกระทำผิดหน้าที่ที่มีต่อความไว้วางใจ เนื่องจากนาย Wright มีหน้าที่ตามสัญญาในฐานะที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในขณะที่จะต้องรักษาข้อมูลหรือความลับของทางราชการที่ตนเองได้รับทราบมาจากการปฏิบัติหน้าที่ในฐานะที่เป็นเจ้าหน้าที่ของ MI5

ในระหว่างที่คดีได้ถูกฟ้องร้องในศาลของรัฐ New South Wales ประเทศออสเตรเลียนั้นปรากฏว่าหนังสือพิมพ์ Observer และ Guardian ของประเทศอังกฤษ ได้นำเรื่องราวการฟ้องร้องคดีดังกล่าวไปตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ทั้งสองฉบับโดยมีการเล่าเรื่องราวความเป็นมาของคดีดังกล่าวพร้อมทั้งเล่าถึงเนื้อหาของหนังสือเรื่อง Spycatcher อันเป็นที่มาของคดีพิพาทดังกล่าว ผลจากการตีพิมพ์เผยแพร่เรื่องราวดังกล่าวทำให้ประชาชนเกิดความสนใจเป็นอย่างมาก จนในที่สุดเรื่องราวดังกล่าวก็ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ต่อไปในประเทศสกอตแลนด์อีกด้วย การที่เรื่องราวถูกเผยแพร่ออกไปอย่างกว้างขวางขนาดนี้ ส่งผลให้รัฐบาลอังกฤษเกิดความไม่พอใจเป็นอย่างมาก รัฐบาลอังกฤษจึงได้ฟ้องหนังสือพิมพ์ Observer และ Guardian เพื่อขอให้ศาลมีคำสั่งห้ามหนังสือพิมพ์ทั้งสองฉบับเผยแพร่ข้อมูลดังกล่าว

ศาลของประเทศอังกฤษได้วินิจฉัยว่าประเด็นในคดีดังกล่าวเป็นเรื่องการเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงของรัฐซึ่งตาม Official Secrets Act 1911 กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องเก็บรักษาข้อมูลที่ได้มาในระหว่างการปฏิบัติหน้าที่เป็นความลับ ห้ามเปิดเผยให้สาธารณชนทราบ ดังนั้น ประเด็นที่จะต้องพิจารณาต่อไปก็คือข้อมูลที่ปรากฏในหนังสือ Spycatcher เป็นข้อมูลที่มีคุณค่าหรือมีคุณลักษณะสำคัญที่สมควรจะต้องเก็บรักษาเป็นความลับหรือไม่ ในกรณีนี้ศาลได้ตัดสินว่าข้อมูลในหนังสือ Spycatcher ได้ถูกตีพิมพ์เผยแพร่ไปอย่างกว้างขวางในประเทศ

¹² Amendment I: Congress shall make no law respecting an establishment of religion, or prohibiting the free exercise thereof; or abridging the freedom of speech, or of the press; or the right of the people peaceably to assemble, and to petition the government for a redress of grievances.; Boonyarat Chokebandanchai, "The Report of Media Interfering with the Administration of Justice," *Naresuan University Law Journal* 6 no.1 (2013): 118-120.

สหรัฐอเมริกา และประเทศออสเตรเลียแล้วก่อนที่หนังสือพิมพ์ Observer และ Guardian จะได้นำมาเผยแพร่ในประเทศอังกฤษ ดังนั้นข้อมูลที่ถูกเผยแพร่จนเป็นที่รับรู้ของสาธารณชนอย่างกว้างขวางแล้วเช่นนี้จึงขาดคุณลักษณะสำคัญที่สมควรจะต้องเก็บรักษาเป็นความลับ เพราะถือว่าข้อมูลดังกล่าวตกเป็นข้อมูลสาธารณะ (Public domain)¹³ ดังนั้นการเผยแพร่ข้อมูลในคดีที่นาย Wright ถูกฟ้องในศาลของรัฐ New South Wales ประเทศออสเตรเลียโดยมีการเปิดเผยข้อมูลในหนังสือ Spycatcher ของหนังสือพิมพ์ทั้งสองฉบับจึงไม่มีความผิดตามหลัก Common law duty of confidence.¹⁴

จากคำพิพากษาของศาลประเทศอังกฤษจะพบว่าศาลวางหลักในการพิจารณาข้อมูลที่สมควรจะต้องได้รับการรักษาเป็นความลับว่าจะต้องเป็นข้อมูลที่มีคุณลักษณะที่เป็นความลับในตัวของมันเอง กล่าวคือยังไม่ถูกเปิดเผยไปยังสาธารณะชนจำนวนมาก เพราะหากข้อมูลได้ถูกสื่อสารไปยังผู้คนจำนวนมากจนเป็นที่รับรู้ทั่วไปของคนในสังคมแล้วข้อมูลเหล่านั้นแม้จะเป็นข้อมูลส่วนบุคคลหรือเป็นข้อมูลลับแต่ก็ขาดคุณลักษณะสำคัญที่สมควรจะต้องเก็บรักษาเป็นความลับอีกต่อไป ส่งผลให้ผู้ที่เปิดเผยข้อมูลดังกล่าวไม่มีความผิดตามหลัก Common law duty of confidence.

ประเด็นที่ต้องพิจารณาต่อไปคือการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลไปยังผู้คนจำนวนมากนั้น จะใช้หลักการพิจารณาอย่างไรว่าจำนวนผู้คนที่ได้รับรู้ข้อมูลนั้นควรจะมีจำนวนมากน้อยเพียงใด จึงจะถือว่าเป็นการรับรู้ข้อมูลโดยกลุ่มคนจำนวนมากแล้ว ในกรณีนี้จะต้องอาศัยการพิจารณาจากข้อเท็จจริงเป็นกรณี ๆ ไป¹⁵ ในบางกรณีแม้ได้มีการเปิดเผยข้อมูลไปยังกลุ่มบุคคลจำนวนหนึ่งแล้วแต่ก็ยังถือว่าข้อมูลดังกล่าวเป็นข้อมูลที่ยังคงมีคุณลักษณะสำคัญที่สมควรจะต้องเก็บรักษาเป็นความลับ¹⁶ ยกตัวอย่างเช่น นาย ก ป่วยเป็นโรคติดต่อร้ายแรงชนิดหนึ่ง ต่อมา นาย ก ได้เล่าเรื่องที่ตนเป็นโรคเอดส์ กับญาติ และเพื่อนสนิท ของตนจำนวนหนึ่ง ในกรณีเช่นนี้แม้ นาย ก จะได้เปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของตนให้กับกลุ่มคนจำนวนหนึ่ง แต่จะเห็นได้ว่าเป็นการเปิดเผยกับกลุ่มคนที่มีความใกล้ชิดกันเท่านั้น ซึ่งถือว่าเป็นกลุ่มคนที่มีความสัมพันธ์กันเป็นพิเศษ จึงพิจารณาได้ว่า นาย ก มิได้มีวัตถุประสงค์ที่จะเปิดเผยข้อมูลของตนไปยังสาธารณะชนทั่วไป ดังนั้นในกรณีนี้ข้อมูลส่วนบุคคลของนาย ก จึงยังคงมีคุณสมบัติ หรือคุณลักษณะสำคัญที่สมควร

¹³ *Attorney General v Guardian Newspapers Ltd and others* (2) [1988] 3 ALL ER 545. at 660-661, per Lord Goff.

¹⁴ *Ibid.*, 595.

¹⁵ J. Laing and Andrew Grubb (eds.), *Principles of Medical Law* (Oxford: Oxford University, 2004), 558-559.

¹⁶ *Ibid.*

จะต้องเก็บรักษาเป็นความลับ¹⁷ กรณีนี้จะเห็นถึงความแตกต่างอย่างชัดเจนกับคดี Spycatcher เนื่องจากในคดี Spycatcher นั้น ข้อมูลในหนังสือได้ถูกเปิดเผยไปเป็นวงกว้างถึงขนาดมีการรับรู้ของสาธารณชนทั่วโลกอย่างชัดเจน จนทำให้ข้อมูลดังกล่าวตกเป็นข้อมูลสาธารณะที่ผู้คนทั่วไปสามารถเข้าถึงได้ จนขาดคุณลักษณะสำคัญที่สมควรจะต้องเก็บรักษาเป็นความลับอีกต่อไป ดังนั้นการเปิดเผยข้อมูลดังกล่าวของหนังสือพิมพ์ Observer และ Guardian จึงไม่เป็นความผิดตามหลัก Common law duty of confidence ในทางตรงกันข้ามกรณีตามตัวอย่างที่ นาย ก เปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของตนเองนั้น จะเห็นได้ว่าข้อมูลดังกล่าวจะถูกสื่อสารเฉพาะในกลุ่มบุคคลที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับ นาย ก เท่านั้น โดยข้อมูลยังมิได้ถูกเผยแพร่ไปยังสาธารณชนทั่วไป ดังนั้นในกรณีนี้หากญาติของนาย ก นำข้อมูลของ นาย ก ไปเปิดเผยต่อในวงกว้าง ก็จะไม่มีความผิดตามหลัก Common law duty of confidence

2.2 ข้อมูลส่วนบุคคลที่ถูกนำมาเปิดเผย หรือถูกนำมาใช้ประโยชน์นั้นจะต้องถูกดำเนินการโดยบุคคลผู้มีหน้าที่ที่จะต้องรักษาข้อมูลหรือรักษาความไว้วางใจของผู้ให้ข้อมูล

หลักเกณฑ์ที่สองที่จะใช้ในการพิจารณาการกระทำที่เป็นความผิดหน้าที่ที่มีต่อความไว้วางใจตามหลัก Common law duty of confidence ก็คือบุคคลที่นำข้อมูลส่วนบุคคลไปเปิดเผยจะต้องเป็นผู้ที่มีหน้าที่ที่จะต้องรักษาข้อมูลส่วนบุคคล (The information must have been imparted in the circumstance that importing an obligation of confidence) ซึ่งหน้าที่ในที่นี้อาจจะเป็นหน้าที่ตามกฎหมาย หน้าที่ตามสัญญา หรือหน้าที่ที่เกิดจากความสัมพันธ์ของคู่กรณีในสถานการณ์ต่าง ๆ เนื่องจากบุคคลเหล่านี้มีหน้าที่ที่จะต้องรักษาความไว้วางใจที่ผู้เป็นเจ้าของข้อมูลให้ไว้กับตน¹⁸

หน้าที่ตามสัญญา ในกรณีนี้อาจจะเป็นสัญญาที่ทำด้วยวาจาหรือลายลักษณ์อักษรก็ได้ และไม่จำเป็นที่จะต้องมีความระบอบอย่างชัดแจ้งในสัญญาว่าคู่สัญญาจะต้องรักษาข้อมูลเป็นความลับ เพียงแต่พิจารณาตามความเป็นจริงว่าสัญญาดังกล่าวมีลักษณะที่ต้องการให้คู่สัญญารักษาข้อมูลเป็นความลับหรือไม่ ถ้าความรู้สึกร่วมกันของคู่สัญญาทั่วไปคิดว่าควรจะต้องมีการรักษาข้อมูลเป็นความลับก็ถือว่าคู่สัญญาเกิดหน้าที่ที่จะต้องรักษาข้อมูลนั้น เพราะถือว่าคู่สัญญา มีหน้าที่ที่จะต้องรักษาความไว้วางใจที่มีต่อกันและกัน¹⁹ ดังนั้น หากคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งนำข้อมูลที่มีคุณลักษณะสำคัญที่สมควรจะต้องเก็บรักษาเป็นความลับไปเปิดเผยโดยไม่ได้รับอนุญาตจากผู้เป็นเจ้าของข้อมูลก็จะเป็นการกระทำผิดหน้าที่ที่มีต่อความไว้วางใจ

¹⁷ Ibid.

¹⁸ *Parry- Jones v Law Society and others* [1969] 1 Ch1, 9, per Diplock, L.J., and see *Reynolds v Health First Medical Group* [2000] Lloyd's Rep. Med.240.

¹⁹ *Hunter v Mann* [1974] QB 767 at 772.

หน้าที่ที่เกิดขึ้นตามสัญญา นั้นโดยทั่วไปจะเป็นกรณีการทำสัญญาระหว่างเอกชนกับเอกชน ยกตัวอย่างเช่น สัญญาระหว่างนายจ้างและลูกจ้างตามสัญญาจ้างแรงงาน ซึ่งมีข้อความระบุห้ามมิให้ลูกจ้างเปิดเผยข้อมูลอันเป็นความลับทางการค้าของนายจ้าง ปัญหาที่ต้องพิจารณาคือหากสัญญาจ้างแรงงานไม่ได้ระบุอย่างชัดแจ้งให้ลูกจ้างต้องรักษาความลับทางการค้าของนายจ้าง ลูกจ้างยังจะต้องมีหน้าที่รักษาความลับของนายจ้างหรือไม่ กรณีนี้ศาลประเทศอังกฤษพิจารณาว่าโดยหลักแล้วลูกจ้างมีหน้าที่ในการปฏิบัติหน้าที่ตามปกติที่จะต้องรักษาข้อมูลอันเป็นความลับทางการค้าของนายจ้าง รวมถึงข้อมูลอื่น ๆ อันมีคุณลักษณะสำคัญที่สมควรจะต้องเก็บรักษาไว้เป็นความลับของนายจ้าง²⁰ ตัวอย่างคดีเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลของนายจ้างคือคดีที่แม่บ้านผู้ทำหน้าที่ดูแลลูก ๆ ของนายโทนี่ แบลร์ อดีตนายกรัฐมนตรีของประเทศอังกฤษได้นำเรื่องราวเกี่ยวกับครอบครัวของนายแบลล์และลูก ๆ ไปเปิดเผยให้กับหนังสือพิมพ์หนังสือพิมพ์ Mail on Sunday²¹ ซึ่งเป็นเรื่องราวที่ทำให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกเป็นลบกับครอบครัวของนายแบลล์ นายแบลล์จึงได้นำเรื่องฟ้องศาลเพื่อขอคำสั่งศาลสั่งให้หนังสือพิมพ์ Mail on Sunday หยุดตีพิมพ์เรื่องราวดังกล่าว โดยยกข้อต่อสู้ว่าข้อมูลดังกล่าวเป็นข้อมูลส่วนบุคคลที่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย บุคคลใด ๆ ก็ตามไม่มีสิทธินำข้อมูลดังกล่าวไปเผยแพร่โดยมิได้รับอนุญาตจากเจ้าของข้อมูล ประกอบกับแม่บ้านผู้ทำหน้าที่ดูแลลูก ๆ ของนายแบลล์มีฐานะเป็นอดีตลูกจ้างของนายแบลล์ซึ่งมีหน้าที่ที่จะต้องรักษาความไว้วางใจที่นายจ้างได้ให้ไว้กับตนตามสัญญาจ้างแรงงาน ดังนั้น การเปิดเผยข้อมูลของนายจ้างในกรณีนี้จึงเป็นความผิดตามหลัก Common law duty of confidence คดีนี้ศาลตัดสินให้นายแบลล์เป็นฝ่ายชนะและได้มีคำสั่งห้ามมิให้หนังสือพิมพ์ Mail on Sunday เผยแพร่เรื่องราวดังกล่าว

นอกจากนั้นศาลประเทศอังกฤษได้วางหลักด้วยว่าบุคคลที่ประกอบอาชีพบางอาชีพจะมีหน้าที่เป็นพิเศษในอันที่จะต้องรักษาความไว้วางใจของผู้อื่นกล่าวคือจะต้องเก็บรักษาข้อมูลส่วนบุคคลของผู้อื่นอันได้มาจากการปฏิบัติหน้าที่ตามปกติในวิชาชีพของตนเป็นความลับ²² ยกตัวอย่างเช่น แพทย์ มีหน้าที่ต้องรักษาความลับของผู้ป่วย เพราะความสัมพันธ์ระหว่างแพทย์กับผู้ป่วยเป็นความสัมพันธ์ในลักษณะพิเศษอันเนื่องมาจากการประกอบวิชาชีพของแพทย์ อีกทั้งการรักษาความลับของผู้ป่วยยังมีเหตุผลสำคัญในเรื่องของความปลอดภัยทางการสาธารณสุขของสังคมด้วย²³ กล่าวคือ แพทย์จะต้องปฏิบัติหน้าที่ให้ผู้ป่วยเกิดความมั่นใจว่าข้อมูลส่วนบุคคลทั้งหลายของผู้ป่วยจะได้รับการรักษาเป็นความลับ เพื่อที่ผู้ป่วยจะได้เกิดความมั่นใจที่จะเปิดเผยข้อมูลทุกอย่างเกี่ยวกับอาการป่วยของตนเองให้แพทย์ทราบ การที่ผู้ป่วยเปิดเผย

²⁰ Tom Crone, *Law and the Media*, 4th ed. (Oxford: Focal, 2002), 93.

²¹ *Rosalyn Jane Mark v Associated Newspapers Limited.*, [2002] EWCA Civ 772.

²² *W v Egdeell*, [1990] ALL ER 835 at 849 per Bingham LJ. and see *Hunter v Mann* [1974] QB 767 at 772

²³ Shaun Pattinson, *Medical law and Ethics* (London: Sweet & Maxwell, 2006), 174-175.

ข้อมูลเกี่ยวกับอาการป่วยของตนทั้งหมดให้แพทย์ทราบเช่นนี้ก็จะทำให้การรักษาเป็นไปอย่างถูกต้อง ปลอดภัย และในกรณีที่ผู้ป่วยเป็นโรคที่สามารถติดต่อไปยังบุคคลอื่นได้อย่างกว้างขวางหรือเป็นโรคติดต่อร้ายแรง แพทย์ก็จะสามารถควบคุมโรคติดต่อไม่ให้เกิดการแพร่ระบาดไปในกลุ่มคนจำนวนมาก เพื่อให้ดำเนินงานด้านสาธารณสุขของสังคมเป็นไปด้วยความเรียบร้อย ด้วยเหตุนี้ หากแพทย์นำข้อมูลของผู้ป่วยไปเปิดเผยก็จะเป็นการกระทำผิดต่อหน้าที่ที่มีต่อความไว้วางใจโดยถือเป็นหน้าที่ตามความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นตามปกติของการประกอบวิชาชีพของแพทย์²⁴ นอกจากนั้นความสัมพันธ์ระหว่างบาทหลวงกับผู้ที่มาสารภาพบาปก็เป็นความสัมพันธ์ในลักษณะเดียวกันกล่าวคือเป็นความสัมพันธ์ที่คู่กรณีได้มีปฏิสัมพันธ์ในการปฏิบัติภารกิจบางอย่างที่มีลักษณะพิเศษอันก่อให้เกิดหน้าที่ที่บาทหลวงจะต้องรักษาความไว้วางใจของผู้คนที่มาให้ข้อมูลส่วนบุคคลของตน²⁵ ดังนั้นหากบาทหลวงนำข้อมูลส่วนบุคคลของผู้มาสารภาพบาปไปเปิดเผยก็จะเป็นการกระทำผิดหน้าที่ที่มีต่อความไว้วางใจของบุคคลผู้มาสารภาพบาป อันเป็นความผิดตามหลัก Common law duty of confidence

2.3 การเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล หรือการนำข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้เป็นไปโดยไม่ได้รับอนุญาตจากบุคคลผู้เป็นเจ้าของข้อมูล และก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลผู้เป็นเจ้าของข้อมูล

หลักเกณฑ์ในการพิจารณาการกระทำผิดหน้าที่ที่มีต่อความไว้วางใจในกรณีนี้คือผู้กระทำความผิดได้นำข้อมูลส่วนบุคคลไปเปิดเผย หรือนำไปใช้โดยมิได้รับอนุญาตจากเจ้าของข้อมูลและก่อให้เกิดความเสียหายกับผู้เป็นเจ้าของข้อมูล²⁶ (There must be an unauthorized use of the information to the detriment of the party communicating it) หลักเกณฑ์ในข้อนี้มีเพื่อป้องกันไม่ให้มีการนำข้อมูลส่วนบุคคลของผู้อื่นไปใช้ตามอำเภอใจและก่อให้เกิดความเสียหายกับเจ้าของข้อมูล²⁷ ในเรื่องของความเสียหายที่เกิดขึ้นกับเจ้าของข้อมูลนั้นมีความหมายอย่างกว้าง กล่าวคือ มิได้หมายถึงความเสียหายที่คำนวณเป็นตัวเงินได้เพียงอย่างเดียวแต่ยังรวมถึงกรณีที่มีการเปิดเผยข้อมูลไปยังบุคคลที่ผู้เป็นเจ้าของข้อมูลไม่ต้องการจะให้ทราบข้อมูลด้วย²⁸ ทั้งนี้ เพราะข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ใดผู้หนึ่งย่อมเป็นข้อมูลที่มีคุณค่าอยู่ในตัวเอง ดังนั้น หากมีการนำข้อมูลเหล่านี้ไปเปิดเผยให้กับบุคคลอื่นโดยเจ้าของข้อมูลมิได้ยินยอมก็ย่อมเท่ากับเป็นการรุกรานความเป็นส่วนตัวของเจ้าของข้อมูลซึ่งแม้จะไม่ปรากฏความเสียหายเป็นตัวเงินก็ถือว่าเป็นความเสียหายกับเจ้าของข้อมูลแล้ว²⁹

²⁴ Ibid, 173-174.

²⁵ *Attorney General v Guardian Newspapers Ltd and others* (2) [1998] 3 ALL ER 545.

²⁶ *Coco v A N Clark (Engineers) Ltd.* [1969] RPC 41.

²⁷ *Attorney General v Guardian Newspapers Ltd and others* (2) [1998] 3 ALL ER 545., per Keith L.J.

²⁸ Ibid.

²⁹ Ibid.

อย่างไรก็ดี ในบางกรณีก็มีความจำเป็นที่อาจจะต้องมีการนำข้อมูลส่วนบุคคลของผู้อื่นไปใช้เพื่อวัตถุประสงค์บางประการ เช่นนำไปประมวลผลเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลในการค้นคว้าวิจัย ทำรายงาน หรือมีการนำข้อมูลไปทำสารคดี หรือนำไปเขียนนวนิยาย ในกรณีนี้โดยหลักแล้วจะต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลด้วย และเมื่อเจ้าของข้อมูลให้ความยินยอมแล้ว ผู้ที่นำข้อมูลไปเปิดเผย หรือนำไปใช้ประโยชน์ก็จะไม่มีความผิดฐานกระทำผิดหน้าที่ที่มีต่อความไว้วางใจของผู้เป็นเจ้าของข้อมูลตามหลัก Common law duty of confidence.³⁰

การขอความยินยอมเพื่อให้เกิดสิทธิในการนำข้อมูลส่วนบุคคลไปเปิดเผยหรือไปใช้ประโยชน์นั้น จะต้องเป็นการขอความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลโดยตรง ไม่สามารถขอความยินยอมจากบุคคลอื่นที่รับทราบข้อมูลจากเจ้าของข้อมูลมาอีกทอดหนึ่ง ยกตัวอย่างเช่น ทนายความจะเป็นผู้ครอบครองข้อมูลส่วนบุคคลของลูกค้า หากบุคคลภายนอกต้องการข้อมูลส่วนบุคคลของลูกค้าไปเปิดเผยหรือใช้ประโยชน์จะขอความยินยอมจากทนายความไม่ได้ แต่จะต้องขอความยินยอมจากผู้เป็นเจ้าของข้อมูลโดยตรง หากบุคคลภายนอกเพียงแต่ขอความยินยอมจากบุคคลผู้ครอบครองข้อมูลส่วนบุคคลของคุณคนเดียวแล้วนำไปเปิดเผยหรือใช้ประโยชน์ ก็จะถือเป็นการกระทำผิดต่อหน้าที่ที่มีต่อความไว้วางใจของผู้เป็นเจ้าของข้อมูลเช่นเดียวกัน³¹ ด้วยเหตุนี้ จะเห็นได้ว่าหน้าที่ที่มีต่อความไว้วางใจนั้นไม่ได้เกิดขึ้นในความสัมพันธ์ระหว่างผู้เป็นเจ้าของข้อมูลกับผู้เก็บรักษาข้อมูล หรือครอบครองข้อมูลเท่านั้นแต่ยังรวมไปถึงบุคคลที่สามที่สามารถเข้าถึงข้อมูลดังกล่าวผ่านบุคคลผู้ทำหน้าที่รักษาข้อมูล หรือครอบครองข้อมูลด้วย ดังนั้น แม้บุคคลที่สามจะไม่เคยรู้จักหรือมีความสัมพันธ์ใด ๆ กับผู้เป็นเจ้าของข้อมูลมาก่อนก็ตาม แต่หน้าที่ที่จะต้องรักษาความไว้วางใจที่มีต่อเจ้าของข้อมูลได้ขยายไปยังบุคคลที่สามด้วยเช่นกัน หากบุคคลที่สามนำข้อมูลส่วนบุคคลไปเปิดเผยหรือใช้ประโยชน์โดยมิได้รับความยินยอมจากผู้เป็นเจ้าของข้อมูลโดยตรงก็จะเป็นการกระทำผิดหน้าที่ที่มีต่อความไว้วางใจของผู้เป็นเจ้าของข้อมูลตามหลัก Common law duty of confidence.

มีข้อสังเกตว่าความผิดที่เกิดขึ้นในลักษณะดังกล่าวนี้มักจะเป็นกรณีที่สื่อมวลชนได้รับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้อื่นมาผ่านความยินยอมของบุคคลผู้มีหน้าที่เก็บรักษาข้อมูลโดยมิได้รับความยินยอมจากผู้เป็นเจ้าของข้อมูลโดยตรง เช่นกรณีที่สื่อมวลชนต้องการทำสารคดี หรือรายงานข่าวพิเศษต่าง ๆ สื่อมวลชนมักจะได้รับข้อมูลผ่านการเปิดเผยจากผู้ใกล้ชิด หรือลูกจ้างของผู้เป็นเจ้าของข้อมูลที่มีหน้าที่ต้องรักษาความไว้วางใจที่มีต่อเจ้าของข้อมูล ดังนั้น หากสื่อมวลชนได้รับข้อมูลมาในลักษณะดังกล่าวก็อาจจะถูกฟ้องคดีร่วมกับผู้ใกล้ชิด หรือลูกจ้างของเจ้าของข้อมูลในความผิดหน้าที่ที่มีต่อความไว้วางใจของเจ้าของข้อมูล³²

³⁰ Crone, *Law and the Media*, 97.

³¹ Ibid.

³² Ibid.

3. ข้อยกเว้นความรับผิดของการกระทำผิดหน้าที่ที่มีต่อความไว้วางใจ

การกระทำผิดหน้าที่ที่มีต่อความไว้วางใจตามหลัก Common law duty of confidence นั้น มีข้อยกเว้นบางประการ กล่าวคือในบางกรณีมีความจำเป็นที่จะต้องให้มีการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลหากการเปิดเผยข้อมูลนั้นเป็นไปเพื่อประโยชน์สาธารณะ³³ ในกรณีเช่นนี้ถือว่า ผลประโยชน์ของสาธารณะมีน้ำหนักมากกว่าผลประโยชน์ในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ยกตัวอย่างเช่นเจ้าหน้าที่ตำรวจอาจจะต้องเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการกระทำ ความผิดของอาชญากรเพื่อให้คนในสังคมทราบและระมัดระวังในการใช้ชีวิต กรณีนี้เป็นการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อป้องกันอาชญากรรมในสังคม เพื่อความปลอดภัยของคนในสังคม การเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของอาชญากรจึงเป็นไปเพื่อรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมของคนในสังคมที่มีน้ำหนักมากยิ่งขึ้นกว่าการรักษาผลประโยชน์ในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง

คำว่า เพื่อประโยชน์สาธารณะ ควรมีลักษณะอย่างไรนั้นจะต้องพิจารณาเป็นกรณี ๆ ไปโดยประมวลจากข้อเท็จจริงแวดล้อม และประเมินจากความรู้สึกร่วมกันของวิญญูชนทั่วไปในสังคม โดยภาพรวมก็คือผลประโยชน์ส่วนรวมของประชาชนส่วนรวมในทุก ๆ ด้านเช่นด้านสาธารณสุข ด้านการศึกษา ด้านงบประมาณ เป็นต้น³⁴ ดังนั้นหากมีการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล หรือข้อมูลอันเป็นความลับของบุคคลใดบุคคลหนึ่งเพื่อรักษาผลประโยชน์ของส่วนรวมแล้วผู้เปิดเผยข้อมูลดังกล่าวก็就不用ถือว่ากระทำผิดหน้าที่ที่มีต่อความไว้วางใจของบุคคลผู้เป็นเจ้าของข้อมูล

ตัวอย่างคดีที่เกี่ยวข้องกับการเปิดเผยข้อมูลที่เป็นความลับซึ่งเป็นประโยชน์ต่อสาธารณะคือคดี *Lion Laboratories Ltd. v Evans*³⁵ ข้อเท็จจริงในคดีนี้คือ บริษัท Lion Laboratories เป็นบริษัทที่ผลิตเครื่องวัดปริมาณแอลกอฮอล์ในกระแสเลือดเพื่อใช้ในราชการคือให้ตำรวจนำไปใช้สำหรับตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ในกระแสเลือดของผู้ขับขี่รถยนต์โดยใช้ชื่อผลิตภัณฑ์ว่า Lion intoximeter ปรากฏว่าอดีตลูกจ้างของบริษัท Lion Laboratories ได้นำเอกสารซึ่งเป็นความลับของบริษัทจำนวนหนึ่งไปมอบให้กับหนังสือพิมพ์ Express Newspapers โดยในเอกสารดังกล่าวมีข้อมูลที่ระบุถึงกระบวนการผลิตเครื่องมือ Lion intoximeter ที่มีข้อบกพร่องจนส่งผลให้เครื่อง Lion intoximeter ไม่สามารถวัดปริมาณแอลกอฮอล์ในกระแสเลือดได้อย่างถูกต้องตามมาตรฐาน ส่งผลให้การจับกุมผู้ขับขี่รถยนต์เป็นไปโดยไม่ถูกต้องจนนำไปสู่การลงโทษผู้กระทำความผิดที่ผิดพลาด บริษัท Lion Laboratories จึงได้ฟ้องอดีตลูกจ้างผู้นำความลับของบริษัทมาเปิดเผย และหนังสือพิมพ์ Express Newspapers ที่เผยแพร่ข้อมูลดังกล่าวสู่สาธารณชน ในข้อหาว่าทั้งคู่ได้กระทำผิดหน้าที่ที่มีต่อความไว้วางใจตามหลัก Common law duty

³³ Ian Kennedy and Andrew Grubb, *Medical Law*, 3rd ed. (London: Butterworths, 2000), 1090-1092.

³⁴ Ibid.

³⁵ *Lion Laboratories Ltd., v Evans* [1985] QB 526.

of confidence. ศาลได้ตัดสินว่าการเปิดเผยข้อมูลอันเป็นความลับของบริษัทในคดีนี้เป็นไปเพื่อการคุ้มครองประโยชน์ส่วนรวมของสาธารณชน เนื่องจากเครื่อง Lion intoximeter ได้ถูกนำไปใช้กับสาธารณชน ดังนั้น หากกระบวนการผลิตเครื่องมือดังกล่าวมีความบกพร่อง ไม่เที่ยงตรง ก็ย่อมจะกระทบต่อการใช้สิทธิเสรีภาพของบุคคลทั่วไป ผู้ถูกตรวจปริมาณแอลกอฮอล์โดยใช้เครื่องมือดังกล่าว เพราะบุคคลอาจถูกจับกุมผิดพลาดอันเนื่องมาจากเครื่องมือที่มีความบกพร่อง ไม่ได้มาตรฐาน ส่งผลให้เกิดการลงโทษผู้กระทำความผิดผิดพลาด ดังนั้น การที่หนังสือพิมพ์ Express Newspaper เผยแพร่ข้อมูลดังกล่าว จึงเป็นสิ่งที่เป็นการประโยชน์กับสาธารณชนมากกว่าการเก็บรักษาข้อมูลดังกล่าวไว้เป็นความลับในฐานะที่เป็นข้อมูลทางการค้าของบริษัท ด้วยเหตุนี้การที่อดีตลูกจ้างของบริษัท Lion Laboratories และหนังสือพิมพ์ Express Newspaper เปิดเผยข้อมูลในกรณีนี้จึงไม่เป็นการกระทำผิดหน้าที่ที่มีต่อความไว้วางใจของบุคคลผู้เป็นเจ้าของข้อมูลตามหลัก Common law duty of confidence.

ตัวอย่างคดีที่น่าสนใจอีกคดีที่เป็นข้อยกเว้นความผิดในกรณีของการกระทำผิดหน้าที่ที่มีต่อความไว้วางใจตามหลัก Common law duty of confidence คือ คดี *Woodward v Hutchins*³⁶ คดีนี้มีข้อเท็จจริงคือจำเลยเป็นอดีตนักประชาสัมพันธ์ส่วนตัวของดารานักร้องชื่อดังหลายราย ต่อมาจำเลยได้นำเรื่องราวส่วนตัวของวงดนตรีชื่อดังวงหนึ่งมาเปิดเผยกับหนังสือพิมพ์ Daily Mirror ถึงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมหลายอย่างของสมาชิกในวงดนตรีดังกล่าว เช่น เป็นนักดื่ม มีพฤติกรรมทางเพศไม่เหมาะสม รวมถึงเรื่องอื่นๆ ซึ่งทำให้ภาพพจน์ของวงดนตรีดังกล่าวเป็นไปในทางลบ ด้วยเหตุนี้จึงได้ฟ้องจำเลยและร้องขอให้ศาลสั่งระงับไม่ให้หนังสือพิมพ์ Daily Mirror เผยแพร่ข้อมูลดังกล่าว โดยอ้างว่าอดีตนักประชาสัมพันธ์ส่วนตัว และหนังสือพิมพ์ Daily Mirror กระทำผิดหน้าที่ที่มีต่อความไว้วางใจตามหลัก Common law duty of confidence. คดีนี้ยังมีข้อเท็จจริงที่สำคัญคือวงดนตรีดังกล่าวได้รับการประชาสัมพันธ์ และสร้างภาพลักษณ์ให้เป็นวงดนตรีที่มีแต่ภาพลักษณ์ในทางบวก ทำให้สาธารณชนเกิดความประทับใจและชื่นชมมาโดยตลอด

คดีนี้ศาลตัดสินว่าการที่อดีตนักประชาสัมพันธ์ของวงดนตรีและหนังสือพิมพ์ Daily Mirror ได้นำข้อมูลส่วนบุคคลที่แท้จริงของสมาชิกวงดนตรีดังกล่าวมาเปิดเผยให้สาธารณชนทราบความจริง เป็นการกระทำที่เป็นไปเพื่อประโยชน์ของสาธารณะ กล่าวคือเป็นการเปิดเผยความจริงให้สาธารณชนได้รับรู้ข้อมูลที่ถูกต้อง ทั้งนี้ เพราะตลอดเวลาที่ผ่านมาสมาชิกของวงดนตรีวงนี้ได้รับการประชาสัมพันธ์สร้างภาพลักษณ์ในทางบวกให้ประชาชนเชื่อมาตลอดว่าเป็นบุคคลที่น่าชื่นชม ดังนั้นการเปิดเผยข้อมูลเพื่อให้ประชาชนรู้ความจริงจึงเป็นสิ่งที่เป็นการประโยชน์อย่างมาก แม้ว่าข้อมูลนั้นจะเป็นข้อมูลส่วนบุคคลก็ตาม เป็นการทำให้สาธารณชนได้รับความจริง

³⁶ *Woodward v Hutchins* [1977] 2 ALL ER 751, [1977] 1 WLR 760.

ดังนั้น โจทก์จึงต้องพร้อมที่จะต้องรับการติชม อย่างเป็นทางการจากสังคม ศาลยังได้พิพากษาด้วยว่าการที่บุคคลได้รับการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีผ่านการประชาสัมพันธ์จนสาธารณชนเกิดความชื่นชม ก็ย่อมจะต้องยอมการติชมอันเป็นผลมาจากการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลที่แท้จริงอันอาจจะทำให้ประชาชนขาดความชื่นชมในตัวตนที่แท้จริงของตนเองได้เช่นเดียวกัน³⁷ ด้วยเหตุนี้การเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของอดีตนักประชาสัมพันธ์ส่วนตัว และหนังสือพิมพ์ Daily Mirror ในคดีนี้ จึงไม่เป็นการกระทำผิดหน้าที่ที่มีต่อความไว้วางใจตามหลัก Common law duty of confidence.

4. บทสรุป

ระบบกฎหมายของประเทศอังกฤษมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลคือ หลัก Common Law duty of confidence, Human Rights Act 1998 และ Data Protection Act 1998 โดยบทความนี้จะมุ่งเน้นศึกษาเฉพาะการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามหลัก Common law duty of confidence ซึ่งเป็นหลักกฎหมายพื้นฐานดั้งเดิมของประเทศอังกฤษ จากการศึกษาการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามหลัก Common law duty of confidence พบว่าเป็นหลักกฎหมายที่มีการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลในลักษณะกว้าง ซึ่งมีวิวัฒนาการจากการให้และตีความกฎหมายโดยศาลเป็นระยะเวลายาวนานเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับบุคคลในการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลรวมทั้งข้อมูลส่วนบุคคล หลัก Common law duty of confidence มาจากแนวคิดพื้นฐานที่ว่าบุคคลย่อมมีหน้าที่ที่จะต้องรักษาความไว้วางใจที่ผู้อื่นให้ไว้กับตน โดยหน้าที่ในการรักษาข้อมูลส่วนบุคคลนี้อาจจะเกิดขึ้นภายใต้สถานการณ์ต่าง ๆ ขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงเป็นกรณี ๆ ไป เช่นอาจจะเป็นหน้าที่ที่เกิดขึ้นตามสัญญา หรือหน้าที่ที่เกิดจากความสัมพันธ์ภายใต้สถานการณ์ต่าง ๆ ระหว่างบุคคลผู้เป็นเจ้าของข้อมูลและผู้รับข้อมูล ดังนั้นผู้ที่ได้รับทราบหรือได้ครอบครองข้อมูลส่วนบุคคลของบุคคลใดบุคคลหนึ่งภายใต้สถานการณ์ต่าง ๆ จึงมีหน้าที่ที่จะต้องรักษาความลับของบุคคลผู้เป็นเจ้าของข้อมูลดังกล่าว หากมีการเผยแพร่ข้อมูลดังกล่าวโดยมิได้รับอนุญาตจากบุคคลผู้เป็นเจ้าของข้อมูล การกระทำของผู้เปิดเผยข้อมูลจะเป็นการกระทำผิดหน้าที่ที่มีต่อความไว้วางใจของบุคคลผู้เป็นเจ้าของข้อมูล

หลักเกณฑ์ในการพิจารณาการกระทำผิดดังกล่าวจะต้องปรากฏองค์ประกอบสามประการคือ (1) ข้อมูลที่มีการสื่อสารกัน หรือถูกนำไปใช้ประโยชน์ จะต้องเป็นข้อมูลที่มีคุณลักษณะสำคัญที่สมควรจะต้องเก็บรักษาเป็นความลับ การพิจารณาว่าข้อมูลใดมีคุณลักษณะสำคัญที่สมควรจะต้องเก็บรักษาเป็นความลับนั้นจะต้องพิจารณาจากข้อเท็จจริงเป็นกรณี ๆ ไป แต่หากข้อมูลใดมีการเผยแพร่ไปสู่สาธารณชนจำนวนมากแล้ว ก็จะไม่ขาดคุณลักษณะสำคัญ

³⁷ *Woodward v Hutchins* [1977] 2 ALL ER 751, [1977] 1 WLR 760, Per Bridge L J.

ที่สมควรจะต้องเก็บรักษาเป็นความลับอีกต่อไป (2) ข้อมูลส่วนบุคคลที่ถูกนำมาสื่อสาร หรือเปิดเผย หรือถูกนำมาใช้ประโยชน์นั้นจะต้องถูกดำเนินการโดยบุคคลผู้มีหน้าที่ที่จะต้องรักษาข้อมูลหรือรักษาความไว้วางใจของผู้ให้ข้อมูล การพิจารณาถึงหน้าที่ของบุคคลที่จะต้องเก็บรักษาข้อมูลของผู้อื่นเป็นความลับนั้น อาจจะเป็นหน้าที่ที่เกิดขึ้นตามกฎหมาย ตามสัญญา หรือหน้าที่ที่เกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างผู้ให้ข้อมูลและผู้ครอบครองข้อมูลภายใต้สถานการณ์ต่างๆ ก็ได้ (3) การเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล หรือการนำข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้เป็นที่อื่นโดยไม่ได้รับอนุญาตจากผู้เป็นเจ้าของข้อมูล และก่อให้เกิดความเสียหายแก่เจ้าของข้อมูล การขอความยินยอมมีหลักการที่สำคัญคือจะต้องขอความยินยอมจากผู้เป็นเจ้าของข้อมูลโดยตรง การขอข้อมูลผ่านบุคคลที่สามจะไม่ถือเป็นการให้ความยินยอมตามกฎหมาย อย่างไรก็ตามในบางกรณีแม้จะมีองค์ประกอบของการกระทำความผิดครบถ้วนทั้งสามประการแต่หากมีความจำเป็นเพื่อรักษาผลประโยชน์สาธารณะ เช่น เพื่อความปลอดภัยของสังคม การรักษามาตรฐานของระบบสาธารณสุข หรือผลประโยชน์อื่นๆ ผู้ทำการเปิดเผยข้อมูลที่มีลักษณะดังกล่าวก็จะเป็นการกระทำผิดหน้าที่ที่มีต่อความไว้วางใจของผู้เป็นเจ้าของข้อมูล

References

- Crone, Tom. *Law and the Media*. 4th ed. Oxford: Focal, 2002.
- Information Commissioner's Office. "What is Personal Data?." Accessed October 18, 2018. <https://ico.org.uk/for-organisations/guide-to-the-general-data-protection-regulation-gdpr/what-is-personal-data/what-is-personal-data/>
- Kennedy, Ian, and Andrew Grubb. *Medical Law*. 3rd ed. London: Butterworths, 2000.
- Laing, J., and Andrew Grubb (eds.). *Principles of Medical Law*. Oxford: Oxford University, 2004.
- Lloyd, I. J. *Information Technology Law*. 6th ed. Oxford: Oxford University, 2011.
- Overbeck, Wayne. *Major Principles of Media Law*. Australia: Thomson Wadsworth, 2006.
- Pattinson, Shaun. *Medical Law and Ethics*. London: Sweet & Maxwell, 2006.
- Tomlinson, H. (ed.). *Privacy and the Media: The Developing Law*. London: Matrix Chambers, 2002.